

การพัฒนาวิชาการสืบสวนสำหรับหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

The Development of Criminal Investigation for

Royal Police Cadet Academy Program

พิพัฒน์ จันทร์รวม / Pipat Chanruam

คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ / Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy, Thailand

E-mail: pipat.tim59@gmail.com

ประวัติบทความ

ได้รับบทความ 30 มิถุนายน 2562 แก้ไข 26 สิงหาคม 2562 ตีพิมพ์ 30 กันยายน 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของเนื้อหาวิชา การสืบสวน ที่จัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556 และเพื่อพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญใน 4 กลุ่ม จำนวน 37 คน ได้แก่ (1) กลุ่มนักเรียนนายร้อยตำรวจ (2) กลุ่มนายตำรวจที่จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายสืบสวนในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ (3) กลุ่มข้าราชการตำรวจผู้มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวน และ (4) กลุ่มอาจารย์และวิทยากรที่เคยทำการสอนวิชาสืบสวนในหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาวิชา การสืบสวนที่จัดให้มีการเรียนการสอนนั้น มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่มีหัวข้อวิชาและเนื้อหาบางส่วนที่ควรปรับการเรียนการสอน โดยมีแนวทางการพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ใน 3 ประเด็น ดังนี้ (1) ควรเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยียุคใหม่ เช่น โปรแกรม I2, Internet of Things, Big Data เป็นต้น รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลในฐานข้อมูลต่างๆ ของไทยและต่างประเทศ (2) การจัดการเรียนการสอน ควรเพิ่มเติมการฝึกทักษะในกระบวนการคิด การหาวิธีการสืบสวนจับกุมคนร้าย และศึกษาจากกรณีศึกษา โดยมีการทำ work shop หรือกิจกรรมฝึกทักษะในการสืบสวน และ (3) ควรให้เรียนวิชาการสืบสวนประกอบกับการใช้คอมพิวเตอร์ จะได้สามารถใช้โปรแกรมต่างๆ ได้ในทันที ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยสามารถนำความคิดเห็นไปปรับใช้ ในการพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวนเพิ่มเติมต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาวิชา, การสืบสวน, หลักสูตร, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, นักเรียนนายร้อยตำรวจ

Abstract

The aim of this research paper is to study the relevance and appropriateness of the academic content of Criminal Investigation, one of the subjects which is taught in the Bachelor of Public Administration in Police Science curriculum at Royal Police Cadet Academy, Thailand. This research paper investigates the subject matter of Criminal Investigation in order to develop a content that conforms to today's environment. The paper's qualitative research data are based on in-depth interviews with 37 key informants categorized into 4 groups, i.e. (1) 4th year police cadet students; (2) commissioned police officers who graduated from Royal Police Cadet Academy and investigators who work in any are of Thailand.; (3) police officers with experience and expertise in investigation; and (4) instructors and lecturers who have conducted investigations in police

cadets. The results from the data analyses indicated that all topics taught in Criminal Investigation are still relevant and appropriate for the present situation. However, many topics in Criminal Investigation should be revised. The development approaches for Criminal Investigation are: 1) Additional subjects related to modern technology such as I2, Internet of Things, Big Data, etc., as well as used for database queries in Thailand and abroad should be supplemented; 2) instructional investigations should include special skills trainings that enhance critical thinking and process for criminal investigation; and 3) computers should be used as teaching tools in criminal investigation.

Keywords: Develop Content, Criminal Investigation, Program, Royal Police Cadet Academy, Police Cadet

บทนำ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำหน้าที่จัดการศึกษาอบรม ดำเนินการสอนและผลิตนักเรียนนายร้อยตำรวจให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพตำรวจ อาทิเช่น การสอบสวน การสืบสวน การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การจราจร เป็นต้น รวมทั้งมีความรอบรู้ในข้อกฎหมายและวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหล่อหลอมนักเรียนนายร้อยตำรวจให้มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ดีก่อนสำเร็จการศึกษาออกมารับใช้ประชาชน และสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของสังคม วิชาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจและเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนตลอดมาคือ “การสืบสวน” ซึ่งวิชาการสืบสวนนี้ เป็นวิชาชีพเฉพาะทางเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของตำรวจ เมื่อมีการก่ออาชญากรรมใดๆ เกิดขึ้น ตำรวจนักสืบทั้งหลายจะใช้วิชาความรู้ด้านการสืบสวนและมีความสามารถเหนือหน่วยงานอื่นๆ ในการที่จะจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษให้จงได้ ประชาชนจึงมีความเชื่อถือศรัทธาและโจรผู้ร้ายมีความเกรงกลัวในการทำงานของตำรวจนักสืบทั้งหลาย

เนื้อหาวิชาการสืบสวน ที่ใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556 ให้แก่นักเรียนนายร้อยตำรวจในปัจจุบันนั้น ประกอบไปด้วยหัวข้อ การบริหารงานสืบสวนสมัยใหม่และเทคนิคการวิเคราะห์คดีเบื้องต้น การเรียนรู้เทคนิคและวิธีการสืบสวนความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ เกี่ยวกับการคำมนุษย์ เกี่ยวกับการโจรกรรมรถยนต์ การสวมซากรถและการปลอมแปลงเอกสารเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในลักษณะที่เป็นขบวนการ เกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การสืบค้นจากระบบฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อการสืบสวน เทคนิคการวิเคราะห์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อการสืบสวน การรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนคดีพิเศษ กรณีศึกษาจากคดีสำคัญและน่าสนใจ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2556)

ซึ่งเนื้อหาสาระและรูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันนั้น ใช้เอกสาร ตำรา ข้อมูล และสื่อการเรียนการสอนที่ยังไม่ได้ผ่านการปรับปรุง ในขณะที่รูปแบบ วิธีการ ลักษณะของอาชญากรรม และกลุ่มผู้กระทำความผิด ต่างพัฒนาไปตามเทคโนโลยีและยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป อาชญากรรมบางประเภทเป็นอาชญากรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ในขณะที่อาชญากรรมพื้นฐาน (Street Crime) ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ แต่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้หรือมีการวางแผนที่ลับซับซ้อนกว่าเดิม จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำวิชาการสืบสวน เล็งเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและพัฒนาเนื้อหาการเรียนการสอนในวิชาการสืบสวน สำหรับหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์และทันสมัย เมื่อนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ผ่านการเรียนการสอนวิชาการสืบสวนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจไปแล้ว จะต้องมีความเป็นมืออาชีพด้านการสืบสวน สามารถเป็นแบบอย่างและให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตำรวจนักสืบได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของเนื้อหาวิชาการสืบสวน ที่จัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556
- 2) เพื่อพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

บททวนวรรณกรรม

สถานการณ์ปัจจุบันของอาชญากรรมในประเทศไทย

ปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันของประเทศไทยนั้น มีความเปลี่ยนแปลงจากเดิมตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของการดำรงชีวิต (สุณีย์ กัลป์ยะจิตร, 2559) โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก ทำให้เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการติดต่อสื่อสาร การสร้างสังคมผ่านสื่อบนโลกออนไลน์ (Social Media) การสร้างระบบธุรกิจบนโลกออนไลน์ (E-commerce) และการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวันเพื่อความสะดวกสบายต่างๆ จึงทำให้เกิดช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์หรือการหลอกลวงในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน จากสถิติคดีอาญา 4 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2559 พบว่าคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายมีสถิติการรับแจ้งเหตุสูงสุด จำนวน 384,497 คดี รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จำนวน 66,837 คดี คดีความผิดพิเศษ จำนวน 20,817 คดี และคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ จำนวน 20,746 คดี ตามลำดับ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2559) แสดงให้เห็นว่า ภายในรอบปีจะมีคดีอาญาหรืออาชญากรรมเกิดขึ้นประมาณ 500,000 คดีต่อปี ซึ่งคิดเป็นประมาณ 1,300 คดีต่อวัน ถือว่าเป็นอัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

ที่มาของปัญหาอาชญากรรมในประเทศไทย เกิดจากสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน อยู่ในช่วงที่เศรษฐกิจโลกกำลังประสบปัญหา สังคมมีความแตกต่างระหว่างคนจนกับคนรวย ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่กระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เช่น คดีฆ่าผู้อื่น ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา และคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินประเภทต่างๆ เป็นต้น โดยมีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการกระทำความผิดมากขึ้น และมีความสลับซับซ้อนในการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิด อาทิเช่น คดี “การละเมิดต่อเด็กบนระบบอินเทอร์เน็ต” ซึ่งถือเป็นคดีที่อาจเข้าข่ายการคุ้มครองพิเศษประเภทหนึ่ง จากสถิติของศูนย์ไทยฮอตไลน์ซึ่งเป็นศูนย์รับแจ้งเว็บไซต์ผิดกฎหมายและเป็นอันตรายบนอินเทอร์เน็ต ผ่านเว็บไซต์ www.thaihotline.org โดยเน้นรับแจ้งเนื้อหาสื่อลามกและการละเมิดทางเพศเด็กบนอินเทอร์เน็ต ระบุว่าในปี พ.ศ.2559 ศูนย์ไทยฮอตไลน์ได้รับแจ้งเนื้อหาการละเมิดทางเพศเด็กทั้งหมด 685 รายการ ซึ่งมียอดการแจ้งเพิ่มมากขึ้นทุกปี เช่นเดียวกับสถิติที่ทางสมาชิก INHOPE ได้รับแจ้งรวมกัน 10 เดือนแรกของปี พ.ศ.2559 ได้รับแจ้งทั้งหมด 96,334 รายการ หรือเฉลี่ยเดือนละ 9,633 รายการ เนื้อหาส่วนมาก ได้แก่ ภาพและคลิปวิดีโอการมีเพศสัมพันธ์กับเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ภาพที่เด็กกำลังถูกสำเร็จความใคร่หรือบังคับให้สำเร็จความใคร่หรือภาพเด็กในลักษณะที่เปลือยเปล่าและมีท่าทางสื่อในทางลามกอนาจาร (นายกาฝาก, 2560) ซึ่งในหลายประเทศมีกฎหมายและกระบวนการจัดการกับสื่อเหล่านี้อย่างเข้มงวดและมีบทลงโทษที่รุนแรง

โดยสรุปสถานการณ์ปัจจุบันของอาชญากรรมในประเทศไทย ซึ่งเห็นว่าจากสถิติและรูปแบบการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิดที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระทำความผิดมีมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งฝ่ายสืบสวนและฝ่ายอื่นๆ ต้องมีความรู้ความสามารถที่จะก้าวให้ทันรูปแบบการกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

แนวคิดการสืบสวนสมัยใหม่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(10) ได้ให้ความหมายของ “การสืบสวน” ไว้ว่า “การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด” โดยที่ “ผู้มีอำนาจสืบสวน” คือ “พนักงานฝ่าย

ปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้” ดังนั้นตามกฎหมาย “ตำรวจทุกคนเป็นนักสืบ” (อุเทน นุ้ยพิน, 2556)

พล.ต.ต.สุพิศาล ภักดีนฤนาถ (2556) กล่าวถึงการสืบสวนสมัยใหม่ว่า เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยใช้เทคนิคในการสืบสวนเชิงวิทยาศาสตร์ และนำเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนมาประยุกต์ใช้ โดยอยู่บนพื้นฐานของข้อกฎหมาย”

พล.ต.ท.ศักดิ์ดา เตชะเกรียงไกร (2556) กล่าวถึงหลักในการสืบสวนสมัยใหม่ว่า การบริหารงานสืบสวนเป็น คุณสมบัติที่นักสืบต้องมี ต้องรู้แนวทางการสืบสวนคดีประเภทต่างๆ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการสืบสวน และเทคนิคต่างๆ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสืบสวน

จากความหมายตามที่กฎหมายกำหนด การให้ความเห็นจากประสบการณ์ของอาจารย์นักสืบ และสถานการณ์ของอาชญากรรมในปัจจุบัน จึงอาจกล่าวได้ว่า การสืบสวนในสมัยใหม่นั้น เน้นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยาน หลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ โดยใช้กระบวนการหรือเทคนิคในการสืบสวนต่างๆ อันทันสมัยและมีการนำเทคนิคทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้มากขึ้น สามารถอ้างอิงตามหลักวิทยาศาสตร์และพิสูจน์ความถูกต้อง ซึ่งผู้พิพากษาจะตัดสินคดีต่างๆ บนพื้นฐานความจริงและหลักฐานที่มีอยู่ โดยแบ่งออกเป็น การสืบสวนโดยใช้วิทยาการการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การสืบสวนโดยใช้เทคโนโลยี เช่น การสืบค้นข้อมูลบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลการเชื่อมโยงบุคคลในเครือข่าย และการสืบสวนโดยใช้นักสืบ เป็นการสืบสวนโดยใช้บุคคลในการหาพยานหลักฐาน (กษิรา บวรเสาวภาคย์, 2553)

1) ประเภทของการสืบสวน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2557)

(1) การสืบสวนทั่วไป หรือการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ คือ การสืบสวนรวบรวมข้อมูลต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในทางที่จะนำมาใช้เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การสืบสวนนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนต้องกระทำเป็นประจำเพื่อหาทางระงับหรือหาทางป้องกันมิให้มีเหตุร้ายเกิดขึ้น

(2) การสืบสวนตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการสืบสวนหลังเกิดเหตุ คือ การสืบสวนในเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้ว เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานประกอบคดี เพื่อให้ได้รายละเอียดว่าความผิดเกิดขึ้นที่ใด เมื่อใด ใครเป็นผู้กระทำความผิด วิธีการกระทำความผิดเป็นเช่นใด ตลอดจนสืบสวนถึงมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด และให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

ทั้งนี้การสืบสวนหลังเกิดเหตุอาจแบ่งเพิ่มเติมตามช่วงเวลาการรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นการสืบสวนขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ เพื่อเน้นการสืบสวนในสถานที่เกิดเหตุอีกด้วย นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งได้จากเทคนิคที่นำมาใช้ในการสืบสวน โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) การสืบสวนโดยใช้เทคนิคธรรมดาทั่วไป (2) การสืบสวนโดยใช้เทคโนโลยี (3) การสืบสวนโดยใช้นิติวิทยาศาสตร์ (บันดล สุยะเพียง, 2557)

2) เทคนิคในการสืบสวน ในเนื้อหาการเรียนการสอนวิชาการสืบสวน จะเน้นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสืบสวนเป็นหลัก ซึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการสืบสวนนั้น มีการนำข้อมูลและโปรแกรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้อาทิเช่น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2557)

(1) เทคนิคการวิเคราะห์คดีโดยใช้ผังการเชื่อมโยง โปรแกรมสำหรับช่วยสร้างแผนผังความคิด เช่น โปรแกรม Analyst Notebook หรือ I2 สามารถนำมาเขียนแผนผังความคิด แผนผังความสัมพันธ์ แผนผังการไหลของสินค้า การเงิน การเดินทาง และผังเหตุการณ์ (time line) เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลให้โปรแกรมช่วยวิเคราะห์ความถี่ ความเชื่อมโยง เช่น การวิเคราะห์การใช้โทรศัพท์ เป็นต้น

(2) เทคนิคเครื่องมือพิเศษ ในการค้นหาพยานหลักฐานบางอย่างไม่สามารถทำได้โดยตรง เนื่องจากปัจจุบันกลุ่มคนร้ายมีการระมัดระวังตัวมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องใช้เครื่องมือพิเศษต่างๆ มาช่วยในการทำงาน เช่น อุปกรณ์กล้องแอบถ่ายต่างๆ ทั้งภาพนิ่งและวิดีโอ, อุปกรณ์ค้นหาตำแหน่ง GPS, เครื่องอ่านข้อมูลจากโทรศัพท์และซิมการ์ด เป็นต้น

(3) การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิเช่น การตรวจสอบข้อมูลบุคคลทางทะเบียนราษฎร์, การตรวจสอบข้อมูลยานพาหนะ, การตรวจสอบข้อมูลของทางธนาคาร, การตรวจสอบข้อมูลธุรกิจการค้า, การตรวจสอบข้อมูลประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิด ประวัติต้องโทษคดีอาญา, การตรวจสอบข้อมูลประกันสังคม, การตรวจสอบหมายเลข IP address เพื่อหาตัวผู้ต้องหาหรือเป้าหมาย, การตรวจสอบข้อมูลการขอใช้บริการโทรศัพท์, การตรวจสอบข้อมูลการใช้โทรศัพท์ (call detail) เป็นต้น

(4) การใช้โปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ต่างๆ เข้ามาช่วย รวมทั้งข้อมูลทาง Social Media อาทิเช่น การใช้ Application ค้นหาเป้าหมายจากโทรศัพท์, การค้นหาเป้าหมายจาก Line หรือ Facebook, การใช้โปรแกรมต่างๆ ในการวิเคราะห์พยานหลักฐานทางดิจิทัลและทางโทรศัพท์ เป็นต้น

(5) การตรวจสอบภาพและข้อมูลจากกล้องวงจรปิด

โดยสรุปแนวคิดการสืบสวนสมัยใหม่ เป็นการประยุกต์ใช้หลักทางนิติวิทยาศาสตร์และนำเทคโนโลยีมาช่วยในการสืบสวน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในการพิสูจน์การกระทำความผิดในคดีต่างๆ โดยที่มีหลักและแนวทางการทำงานในการสืบสวนซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบและพิสูจน์ได้ด้วยวิทยาศาสตร์ ทำให้การดำเนินคดีมีความถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการสืบสวน หนังสือและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน รวมถึงการศึกษาวิเคราะห์อาชญากรรมในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาการสืบสวน ทั้งนักเรียนนายร้อยตำรวจ นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวน และอาจารย์หรือวิทยากรที่เคยสอนวิชาการสืบสวน เพื่อทำการวิเคราะห์หากรอบในการพัฒนาเนื้อหาสาระที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาการสืบสวน ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1) ด้านเนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาสาระของวิชาการสืบสวน ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556 และองค์ความรู้เกี่ยวกับการสืบสวนในปัจจุบัน

2) ด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชาการสืบสวน จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1) นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 70 ทั้งชายและหญิง จำนวน 12 คน

2.2) นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่จบจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจในช่วงปี พ.ศ.2547-2557 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายสืบสวนในพื้นที่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล, ตำรวจภูธรภาค 1-9, สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง, กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง, กองบัญชาการตำรวจสันติบาล, กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด จำนวน 15 คน

2.3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวน จำนวน 5 คน

2.4) อาจารย์และวิทยากรที่เคยทำการสอนวิชาสืบสวนในหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 5 คน

ผลการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญใน 4 กลุ่ม และนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์สรุปเป็นผลการวิจัยเพื่อตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) ความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของเนื้อหาวิชาการสืบสวน ที่จัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556 จากผลการศึกษานี้ ปรากฏความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในแต่ละหัวข้อวิชา ดังนี้

1.1) หัวข้อวิชาที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสืบสวนและมีเนื้อหาที่ยังต้องทำการเรียนการสอนต่อไป ได้แก่ “เทคนิคการวิเคราะห์คดีเบื้องต้น” “การสืบค้นจากระบบฐานข้อมูลต่างๆ เพื่อการสืบสวน” “การบริหารงานสืบสวน สำหรับพนักงานสืบสวนสมัยใหม่” “เทคนิคการสืบสวนจับกุมคดีสำคัญๆ โดยการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสืบสวนติดตามจับกุม” “เทคนิคการวิเคราะห์กล้องโทรทัศน์วงจรปิดเพื่องานสืบสวน” “เทคนิคการสืบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และการสืบสวนจับกุมยาเสพติดรายย่อย” “การสืบสวนคดีพิเศษ” “การสืบสวนคดีค้ำมนุษย์และแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง” “การสืบสวนคดีการโจรกรรมรถยนต์ การสวมซากรถ และการปลอมแปลงเอกสาร” “เทคโนโลยีกับการสืบสวน (เทคนิคการสืบสวนคดีอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์)”

1.2) หัวข้อวิชาที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่มีเนื้อหาที่เป็นคดีทั่วไป ควรปรับไปสอนในวิชาการสืบสวน 1 ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐาน เพื่อความเหมาะสมยิ่งขึ้น ได้แก่ “การสืบสวนคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน” และ “เทคนิคการสืบสวนคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและเพศ”

1.3) หัวข้อวิชาที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่เป็นหัวข้อวิชาที่ยังไม่มีความจำเป็นในระดับของนักเรียนนายร้อยตำรวจมากนัก เห็นควรยกเลิกและนำเฉพาะกรณีศึกษาบรรยายประกอบเท่านั้น ได้แก่ “การรวบรวมพยานหลักฐานและเทคนิคการสืบสวนคดีระเบิด”

1.4) หัวข้อวิชาที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่เป็นหัวข้อวิชาที่ผู้เรียนต้องมีประสบการณ์ในการฝึกงานหรือทดลองการปฏิบัติงานมาแล้ว ก่อนที่จะมาทำการสอนเพื่อเป็นการศึกษาวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ได้แก่ “เทคนิคการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดลักษณะเป็นขบวนการค้ายาเสพติด”

2) การพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จากผลการศึกษาวิจัย มีเนื้อหาวิชาที่ต้องพัฒนาให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ดังนี้

2.1) เนื้อหาวิชาที่ควรเพิ่มเติม เพื่อให้เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความทันสมัยและพัฒนาก้าวทันต่อสถานการณ์มากขึ้น อาทิเช่น เนื้อหาการใช้โปรแกรมในการสืบสวนติดตามจับกุมคนร้ายต่างๆ เช่น โปรแกรม I2 เป็นต้น การลงมือปฏิบัติจริงจากการนำเทคนิคในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการสืบสวน เนื้อหาวิชาทางด้านเทคโนโลยียุคใหม่และในอนาคต เช่น Internet of Things, Big Data เป็นต้น การใช้ภาษาอังกฤษในการสืบสวน และภาษาอื่นๆ ที่ในวงการสืบสวนใช้ (ภาษาแสลง) การสืบค้นข้อมูลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ เพื่อความเป็นมืออาชีพในการทำงาน ซึ่งเนื้อหาวิชาเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการรวบรวมเพื่อสร้างเป็นบทเรียนสำหรับใช้ในการเรียนการสอนต่อไป

2.2) การจัดการเรียนการสอนในวิชาการสืบสวนที่ควรเพิ่มเติม เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน อาทิเช่น การฝึกทักษะในกระบวนการคิด การหาวิธีการสืบสวนจับกุมคนร้ายและศึกษาจากกรณีศึกษา โดยนำเอาคดีที่กำลังทำการสืบสวนอยู่หรือเพิ่งเกิดขึ้น มาตั้งเป็นประเด็นในการพูดคุยและวิเคราะห์ จัดให้มีการออกไปศึกษาดูงานในที่เกิดเหตุซึ่งได้มีการสืบสวนเกิดขึ้นจริง เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียน จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย เช่น มีการทำ work shop เกี่ยวกับการสืบสวน การนำคดีที่เกิดขึ้นและสามารถติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้แล้ว จัดทำเป็นคลิปวิดีโอสั้นๆ เพื่อนำเสนอแนวทางการสืบสวนในแต่ละคดี การทำกิจกรรมต่างๆ โดยเป็นการบรรยายไม่เกิน 40 นาที ถึง 1 ชั่วโมง หลังจากนั้นให้เป็นการฝึกทักษะหรือทำกรณีศึกษาในการสืบสวนคดีต่างๆ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากการได้ฝึกคิดวิเคราะห์ รวมทั้งได้ลงมือปฏิบัติจากสถานการณ์จำลองที่สร้างขึ้นจากเหตุการณ์จริง

2.3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้นำเสนอแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทั้งในปัจจุบันและการปรับปรุงหลักสูตรในอนาคตได้ อาทิเช่น การเรียนสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิง อาจมีข้อจำกัดในด้านสระและการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ชาย แต่สามารถใช้เทคโนโลยีหรือการแฝงตัวเป็นสายลับเพื่อเข้าไปปฏิบัติงาน จึงต้องเพิ่มการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกับนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิงอีกทางหนึ่ง การเก็บข้อมูลของคดีเพื่อใช้ในการขึ้นศาลหรือการ

ขยายผลจับกุมโดยใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดเก็บ การนำข้อผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสืบสวนมาวิเคราะห์และทำเป็นกรณีศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนใน 6 หมวดหัวข้อวิชา ซึ่งเมื่อนักเรียนนายร้อยตำรวจจบออกไปปฏิบัติหน้าที่แล้วจำเป็นต้องการปฏิบัติงานจริง ดังนี้ (1) องค์ความรู้โดยทั่วไป (2) เครื่องมือที่ใช้ในการสืบสวน (3) การทำ checklist ข้อมูลในการสืบสวน (4) การเก็บกล้อง CCTV และการวิเคราะห์ (5) การใช้โปรแกรม I2 (6) การทำ presentation สรุป โดยข้อเสนอเหล่านี้ ผู้วิจัยสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการสืบสวนของข้าราชการตำรวจในอนาคตต่อไป

บทสรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ที่ใช้ในการเรียนการสอนของหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจต่อไปได้ โดยผู้วิจัยมีการสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1) ความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันของเนื้อหาวิชาการสืบสวน ที่จัดให้มีการเรียนการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556 นั้น สรุปได้ว่าในทุกหัวข้อวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนในวิชาการสืบสวนนั้น มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน แต่มีบางหัวข้อวิชาที่ควรปรับการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยจะต้องนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในอนาคตต่อไป

2) การพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวน ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีประเด็นสำคัญที่จะต้องนำไปใช้ในการพัฒนาเนื้อหาวิชาการสืบสวนต่อไปในอนาคต ดังนี้ (1) เนื้อหาวิชาที่ควรเพิ่มเติม ซึ่งโดยส่วนใหญ่กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีและโปรแกรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับการสืบสวน (2) การจัดการเรียนการสอนในวิชาการสืบสวนที่ควรเพิ่มเติม โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมวิเคราะห์คดีและฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ (3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในการจัดการเรียนสอนวิชาสืบสวนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจต่อไป

ดังนั้น การปรับปรุงวิชาการสืบสวนของคณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สำหรับใช้ในการเรียนการสอนของนักเรียนนายร้อยตำรวจ รวมถึงข้าราชการตำรวจและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่มาศึกษาอบรมในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและความต่อเนื่องในการเรียนการสอนร่วมกับวิชาการสืบสวนหรือวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น วิชาสัมมนาการสืบสวน รวมทั้งมีการจัดทำคู่มือการเรียนการสอนวิชาการสืบสวน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติในลักษณะของ Module และ Workshop ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กษิรา บวรเสาวภาคย์. 2553. **เทคนิคการสืบสวน**. สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นายกาฝาก. 2560. การแปลงข่าวความร่วมมือในการต่อต้านการละเมิดทางเพศเด็กออนไลน์ ระหว่าง **Thai Hotline, Google และ TICAC**. สืบค้นจาก <https://www.kafaak.com/2017/02/06/pr-partnership-between-thai-hotline-google-and-ticac/>.

บันดล สุขะเพียง. 2557. **การสืบสวนคดีอาญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด.

ปรีวัฒน์ สัจจาพันธ์. 2547. **ประสิทธิภาพในการนำระบบข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายสืบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 กองบัญชาการตำรวจนครบาล**. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรชัย ขนดี และคณะ. 2558. **ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัยและนโยบายประยุกต์**. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

- ราเชน อิ่มใจ. 2551. **ประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในกองบังคับการปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.** วิทยานิพนธ์ โครงการบัณฑิตศึกษา สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- รุจธนาภักดิ์ พรหมอนมัติ. 2554. **การพัฒนางานด้านสืบสวนของกองกำกับการสืบสวนสอบสวน 3 กองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธร 9.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. 2556. **หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตำรวจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556.** นครปฐม: โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2554. **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท อาร์ แอนด์ ปรีนธ์ จำกัด.
- ศักดิ์ดา เตชะเกรียงไกร. 2556. **The Protector ฉบับคู่มือหนักสืบ.** ขอนแก่น: เพ็ญพรีนติ้ง จำกัด.
- สุณีย์ กัลยะจิตร. 2559. **พฤติกรรมศาสตร์: มุมมองในศาสตร์ที่แตกต่าง.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรจนพรีนติ้ง (สำนักงานใหญ่).
- สุพิศาล ภักดีนฤนาถ. 2556. **4 Dimensions การบริหารงานสืบสวน: กองบังคับการปราบปราม.** นนทบุรี: กรีนแอปเปิ้ล กราฟฟิค ปรีนติ้ง จำกัด.
- สุราษฎร์ พรหมจันทร์. 2552. **การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2559. **สถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม.** สืบค้นจาก <https://thai.crimes.org/>.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2557. **เอกสารคู่มือการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่งานสืบสวนในสถานีตำรวจ พ.ศ.2557.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- อุเทน นุ้ยพิน. 2556. **หลักกฎหมายสำหรับการสืบสวนคดีอาญา.** กรุงเทพฯ: ม.ป.ท..